

7. *Машина Н.И. Экономический риск и методы его измерения: Учебн.-метод. пособ. / Н.И. Машина. – Донецк: Юго-Восток, 2004. – 192 с.*
8. *Мороз О.В. Оптимальне управління економічними системами в умовах невизначеності та ризику / О.В. Мороз, А.В. Матвійчик. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2003. – 177 с.*
9. *Рогов М.А. Риск-менеджмент / М.А. Рогов. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 418 с.*
10. *Сулим М.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навч. посіб. / М.В. Сулим. – Львів: Вид-во Львів. Комерц. академії, 2003. – 196 с.*

Стаття надійшла: 23.10.2014 р.
Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

УДК 338.242
JEL O10

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Торопков В.М. к.е.н., доцент

Сиваненко Г.П. к.е.н.

Київський національний торговельно-економічний університет

Анотація. Стаття присвячена аналізу стану та визначенню пріоритетних напрямів розвитку малого підприємництва в Україні. На основі характеристики сучасного його стану та основних бар'єрів, які заважають подальшому розвитку малого бізнесу в нашій країні, автори виокремлюють та формулюють бачення головних чинників і пріоритетів стимулювання й підтримки малого бізнесу. Метою даного дослідження є визначення пріоритетних напрямів розвитку малого підприємництва в Україні на основі аналізу кількісних і якісних його характеристик з урахуванням основних бар'єрів, які ускладнюють його функціонування. Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти формування малого бізнесу в Україні. В статті використані наступні методи дослідження: статистичний, економічний, графічний, експертних оцінок, порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення. Авторами запропоновано концептуальні основи розвитку малого підприємництва в економіці України які необхідно враховувати при формуванні державних програм розвитку та підтримки малого підприємництва. При розробці проектів по удосконаленню законодавства України в сфері МП, необхідно врахувати зміни податкового законодавства, установленні для суб'єктів малого підприємництва пільг по оподатковуванню, розробки механізмів дієвої фінансової підтримки шляхом пільгового кредитування, надання державних гарантій банкам які співпрацюють з МП. Також державі необхідно стимулювати великі промислові підприємства в частині організації малого промислового підприємництва шляхом організації технопарків, в межах яких можливо надання малому бізнесу виробничих потужностей, устаткування, технологій, кадрів тощо. В підсумку можемо зазначити, під розвитком малого підприємництва варто розуміти такі трансформаційні перетворення, які сприяють забезпеченню розвитку економіки країни і як, результат, підвищенню рівня життя населення.

Ключові слова: малі підприємства, розвиток, бар'єри, стимулювання, державна політика, концепція, пріоритети.

Постановка проблеми. Розвиток малих підприємств (МП) відіграє ключову роль у структурній перебудові економіки в трансформаційних країнах. У силу цього розвиток МП у більшості країн підтримується різними інструментами державної економічної політики. Міжнародний досвід показує, що поступальний розвиток національної економіки нерозривно пов'язаний з успішним використанням потенціалу одного з найбільш динамічних і гнучких секторів – малого бізнесу.

Традиційно мале підприємництво є не тільки каталізатором економічного росту в економіці, але і гарантом її стабільності при вирішенні питань зайнятості населення, оптимізації виробничого і промислового секторів, якості наукової, інноваційної сфери тощо.

В той же час, як показує практика, заходів адміністративного впливу недостатньо для розширення ринку малого підприємництва. Необхідна якісна зміна інституційного середовища, постійний моніторинг уже реалізованих і запланованих до реалізації програм розвитку підприємництва, налагодження системи зворотного зв'язку між бізнесом і державою, вивчення індикаторів зовнішнього і внутрішнього середовища бізнес-співтовариства, «прозорі» умови виходу на ринок нових підприємців і малих підприємств тощо.

Крім того, сьогодні, як ніколи актуальними, залишаються питання удосконалення законодавчого регулювання сектора малого підприємництва з метою зближення вітчизняного правового поля з кращими європейськими практиками, а також, враховуючи під-

писання угоди з ЄС про асоціацію та зону вільної торгівлі, гармонізації існуючих норм і правил для підприємців із законодавством ЄС, досвід застосування якого нараховує вже не одне сторіччя.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Істотний внесок у вирішення проблем взаємодії держави і малого підприємництва для реалізації соціально-економічних завдань України, внесли такі вітчизняні автори, як: Голошубова Н.О., Дивеев-Кириленко О. Р., Камішнікова Е. В., Камушков О. С., Лех Г. А., Орлова В.О. [1- 6] та інші.

Невирішені складові загальної проблеми. Однак, не зважаючи на значну кількість досліджень і публікацій, присвячених даній тематиці, на практичному і науково-прикладному рівні дотепер не вироблено єдиного розуміння оптимальних шляхів та методів подальшого розвитку малого підприємництва. Крім того, в існуючих сьгодні роботах переважають теоретичні дослідження, тоді як перманентність зовнішнього і внутрішнього середовища підприємницької діяльності вимагає якісно іншого методичного інструментарію, що відповідає кращим закордонним практикам і європейським стандартам функціонування малого підприємництва адаптованим до національної економічної системи.

Формулювання цілей дослідження. Метою даного дослідження є визначення пріоритетних напрямів розвитку малого підприємництва в Україні на основі аналізу кількісних і якісних його характеристик з урахуванням основних бар'єрів, які ускладнюють його функціонування.

Виклад основних результатів. Сучасна економіка розвинених держав у значній мірі представлена малими і середніми приватними підприємствами. Вони створюють робочі місця, за доступними цінами і якісно одягають, годують, обслуговують населення і навіть великий бізнес.

Вважаємо, що підприємництво можна розглядати як процес пошуку нових можливостей, впровадження нових способів ведення бізнесу, відкритість новим перспективам, подолання старих обмежень. Підприємництво – це четвертий, нематеріальний, фактор виробництва. Психологи вбачають у підприємстві особливий, пов'язаний з ризиком, вид діяльності по організації нового потенціалу, прибуткової справи, а також творчу активність в економіці, що вимагає специфічних особистісних якостей. У цілому переваги розвиненого малого і середнього бізнесу, на нашу думку, зводяться до наступного:

- розвиток МП збільшує число власників, і виходить, сприяє формуванню середнього класу – головного гаранта політичної стабільності в демократичному суспільстві;
- зростання підприємництва означає збільшення частки економічно активного населення, що підвищує доходи громадян і вирівнює диспропорції в добробуті різних соціальних груп;
- розвиток підприємництва приводить до селекції найбільш енергійних, дієздатних індивідуальностей, для яких малий бізнес стає школою самореалізації;
- розвиток МП веде до створення нових робочих місць;
- розвиваючи власний бізнес, підприємець, навіть з обмеженою формальною освітою, формує необхідні для роботи на ринку навички, підвищує або змінює свою кваліфікацію;
- прагнучи вижити в конкурентній боротьбі, МП, більше ніж великі підприємства, схильні йти на ризик і здійснювати нові проекти, інвестуючи власні кошти в розробку і впровадження технологічних, технічних і організаційних нововведень;
- з надр малого бізнесу нерідко виростають не тільки великі компанії, але і найбільш сучасні наукомісткі галузі і виробництва, оскільки МП найчастіше беруться освоювати ринки, недостатньо ємні або перспективні з погляду великої компанії;
- розвиток малого і середнього підприємництва означає мобілізацію матеріальних, фінансових і природних ресурсів, які інакше залишилися б незатребуваними, а також більш ефективно їх використання;
- розвинутий сектор МП поліпшує взаємозв'язки між різними секторами економіки, тим самим підвищуючи її мобільність і ефективність.

Внаслідок цих і багатьох інших позитивних властивостей МП їх розвиток у країнах з ринковою економікою активно підтримується з боку виконавчої і законодавчої влади. При цьому форми підтримки можуть бути самими різними – від інформаційної до фінансової і маркетингової.

Особливу роль мале підприємництво грає в трансформаційній економіці. З одного боку, перерозподіл ресурсів з неефективних галузей у галузі, де ресурси використовуються з більшою користю, неможливе без створення нового приватного сектора. Розвиток нового приватного сектора є одним з основних джерел довгострокового економічного зростання. З іншого боку, ринкова реструктуризація підприємств пов'язана з вивільненням надлишкової робочої сили. Новий приватний сектор поглинає ці надлишки, створюю-

чи нові робочі місця і формуючи ринкову ментальність, поповнює дохідну частину бюджету і допомагає у вирішенні соціальних проблем. Приватний бізнес – це нові знання і технології, нові можливості і нові прибутки. От чому політика стабільних і незмінних «правил гри» і низьких бар'єрів входу на ринок є пріоритетною в період створення нової економічної системи.

Незважаючи на формальну наявність всіх необхідних законів та інших регламентуючих розвиток підприємництва інструментів та інститутів, Україна є країною, де кількість малих і середніх підприємств на тисячу осіб населення дуже низьке. Так, за інформацією Всесвітнього банку, число МП в Україні становить 7,6 на тисячу чоловік, у той час в Польщі - 22, США - 74.2, країнах ЄС – 45 [5, с. 225-227].

Згідно даних Державної служби статистики України, на 01.01.2013 р. в нашій країні функціонувало 344048 малих підприємств, або 21,5 % від загальної кількості (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні показники діяльності малих підприємств в Україні

Показники	Усього	Малі підприємства
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць		
01.01.2011	2183928	357241
01.01.2012	1701620	354283
01.01.2013	1600127	344048
Кількість суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць		
01.01.2011	477	78
01.01.2012	372	77
01.01.2013	351	76
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб		
01.01.2011	10772,7	2164,6
01.01.2012	10164,5	2091,5
01.01.2013	9957,6	2051,3
Кількість найманих працівників, тис. осіб		
01.01.2011	8845,8	2043,7
01.01.2012	8757,9	2011,8
01.01.2013	8620,3	1951,6
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн.грн.		
01.01.2011	3596646,4	568267,1
01.01.2012	4202455,2	607782,4
01.01.2013	4459818,8	672653,4

Джерело: [7]

Як видно з табл. 1, протягом останніх 3 років кількість малих підприємств в Україні постійно зменшувалася (на 3,7 % з 2011 р.), водночас їх частка у загальній кількості суб'єктів господарювання збільшилася з 16,4 до 21,5% (рис. 1).

Кількість зайнятих осіб складає понад 20%, а найманих працівників – понад 22% [7]. Про значення МП в українській економіці також свідчить той факт, що обсяг реалізованої ними продукції (товарів, послуг) складає понад 15% від загальних обсягів підприємницької діяльності в Україні.

Отже, на нашу думку, роль і значення малих підприємств в національній економіці України важко переоцінити.

З нашої точки зору, успіх підприємця заснований на його конкурентних перевагах. В умовах ринкової економіки керівники підприємств ретельно аналізують і розвивають конкурентні переваги, які допомагають утримувати ринок або завойовувати нові ніші. Серед основних конкурентних переваг МП можна назвати знання ринку і уміння передбачати ринкову кон'юнктуру, професійний трудовий колектив, здатність виробляти конкурентоспроможну продукцію.

Серед загальних зовнішніх факторів, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств, можна відзначити найбільш актуальні для бізнесу: податкова реформа, зниження податків, стабільність законодавства, зміна економічного клімату і лібералізація економіки.

Більшість підприємців бачать підтримку держави в зниженні податкового навантаження, удосконаленні спеціального законодавства з питань малого бізнесу і системи фінансової підтримки підприємництва, зниження бар'єрів входу на ринок і захисту від контролюючих органів [8, с. 49-50].

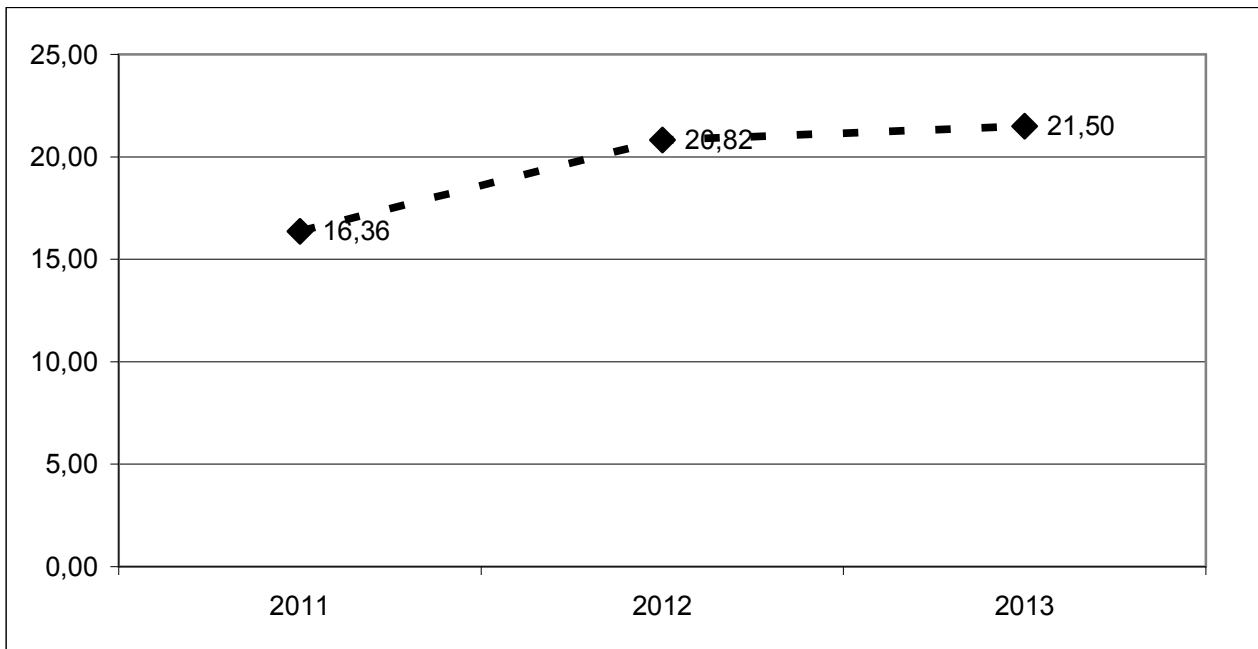

Рисунок 1 –Динаміка співвідношення МП до загальної кількості підприємств в Україні, 01.01.2011 – 01.01.2013 рр. (%)

Джерело: побудовано авторами на основі даних [7]

Серед інших факторів, що характеризують використання ринкових технологій і знань, можна відзначити активне використання більшістю МП сучасних технічних засобів у своєму бізнесі. Дев'ять з десяти підприємців постійно працюють з комп'ютером, 70% керівників користуються Інтернетом і електронною поштою. 30% підприємств мають навіть свої власні web-сторінки або повноцінні сайти.

Різні автоматизовані системи управління на МП поширені в різному ступені. Як правило, на МП автоматизований процес бухгалтерського обліку. У більшості підприємств автоматизовані документообіг і робота з клієнтами.

Водночас, слід зазначити, що нині малі підприємства переживають досить складний період змін, обумовлений комплексним впливом багатьох складових, які надають несприятливий вплив на підприємницький клімат. «Природна резистентність» малого бізнесу до різного роду зовнішніх негативних явищ і процесів не нескінченна, тим більше, що економічна криза істотно підірвала імунітет підприємств.

Результати аналізу наукових досліджень дозволяють виділити універсальні обмеження, які діють в 2014 р., а саме: високий рівень оподаткування, низький попит, дефіцит власних фінансових коштів, економічна і політична невизначеність у країні [6, 9, 10].

У діяльності будь-якого підприємства можна виділити внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на його функціонування. До числа внутрішніх відносять систему виробництва і просування товарів і послуг, компетенції і гнучкість співробітників у вирішенні різних завдань, наявність особливих властивостей товару, можливість швидко змінювати асортимент, підбудовуючись під платоспроможний попит тощо. Зовнішні фактори є екзогенними для діяльності будь-якого підприємства, оскільки менеджмент не може на них впливати. До них відносять макроекономічну ситуацію в країні, податкове і адміністративне навантаження, наявність у країні сировинних факторів, війни, стихійні лиха та ін.

Одною з проблем, яка гальмує розвиток малого бізнесу, керівники багатьох підприємств та індивідуальних підприємців називають недолік кредитно-фінансових ресурсів. Банківський сектор сьогодні більше цікавлять великі проекти зі швидкою окупністю, і ставка рефінансування для малого бізнесу залишається значною.

Багато банків переповнені грошима, декларують можливість кредитування малого бізнесу, але практично цього не відбувається. Змусити вільні фінансові кошти працювати для становлення малого бізнесу вкрай складно з наступних причин:

- відсутність у малих підприємств гідного забезпечення кредиту (відомо, що малий бізнес створювався в результаті приватної ініціативи громадян);

- дорожняча кредитних ресурсів (в умовах, коли реальний рівень інфляція вимірюється двозначною цифрою, виробництво не може витримати 25 - 30% річних по кредитних ресурсах. Така процентна ставка навіть для зміцнених підприємств зависока);

- заставне забезпечення кредиту, яке повернути в цей час відповідно до діючої законодавчої бази і умов проходження справ в арбітражних судах досить складно.

Однак, незважаючи на ризики, малі підприємства повинні згодом стати і уже стають бажаними клієнтами для банків. Вони одні із самих дисциплінованих позичальників.

Більшість підприємців нерідко обходиться своїми коштами, кредит вигідно брати, коли багато інвестиційних планів і можливостей. Крім того, банки дають гроші підприємствам, які мають постійний стабільний оборот, і його потрібно продемонструвати. Банку потрібні гарні показники, а малі підприємства нерідко змушені приховувати доходи, і з цієї причини банк не квапиться з наданням кредиту. До кредитування малого бізнесу проявляють певний інтерес західні кредитори [11, с. 40-41].

Оцінити ризики при кредитуванні малого підприємства набагато легше, ніж при видачі засобів великої компанії, тому що легше зрозуміти структуру бізнесу, не потрібно довгого часу для його оцінки.

Функції органів влади при проведенні політики, спрямованої на підтримку малого підприємництва, полягають також у розробці пропозицій по удосконаленню законодавства України, що стосуються даного напрямку робіт, у тому числі податкового законодавства, установах для суб'єктів малого підприємництва пільг по оподатковуванню.

Розвиток малого підприємництва в Україні зіштовхується з численними проблемами, які є в основному типовими:

- пробіли в чинному законодавстві, особливо податковому;

- нестача ресурсів, насамперед фінансових;

- складність доступу до ділової інформації – відомості про продукт, конкурента і т.п.;

- неврегульованість питань, пов'язаних із захистом прав працівників, зайнятих у малому бізнесі;

- відсутність позитивного іміджу вітчизняного підприємця;

- нестабільність економічної і політичної ситуації в країні;

- несумлінність великого бізнесу;

- обмежений доступ до кредитних ресурсів і висока ставка кредитування;

- правова неграмотність самих підприємців;

- відсутність явного розвитку виробництва;

- недостатність кадрового потенціалу;

- тривале оформлення документації, особливо на землю.

У ринкових умовах виникає необхідність державного регулювання умов рівноправного партнерства суб'єктів підприємництва незалежно від виду власності і форми господарювання, а також розробки механізмів державної підтримки виробництва продукції. Ринкові інститути не завершуються організаційними структурами і формами господарювання, а тривають у рамках норм, правил і способів взаємодії господарюючих суб'єктів. У сучасній економіці вони повинні бути орієнтовані на створення основних фінансово-кредитних механізмів, які чітко реагували б на умови зовнішнього і внутрішнього середовища, що змінюються. У такому випадку держава повинна зосередити зусилля на підтримці виникаючої ринкової інфраструктури, інститутів, і в меншому ступені може брати участь як безпосередній суб'єкт в економічних процесах. У результаті, розвиваючи мале підприємництво, держава спрямовує зусилля на підвищення рівня життя населення, забезпечення економічної безпеки країни.

Основні з них – це економічні, соціально-політичні, інформаційні та інші умови. В умовах ринкової економіки на розвитку малого підприємництва відображається нестабільність економіки, наслідком чого є високий рівень безробіття населення, спостерігається зниження рівня життя, збільшуються розриви між містом і селом.

Таким чином необхідно формувати подальший перспективний розвиток малого підприємництва в Україні з огляду на поставлені цілі дослідження нами окреслено концептуальні основи які представлені на рис. 2.

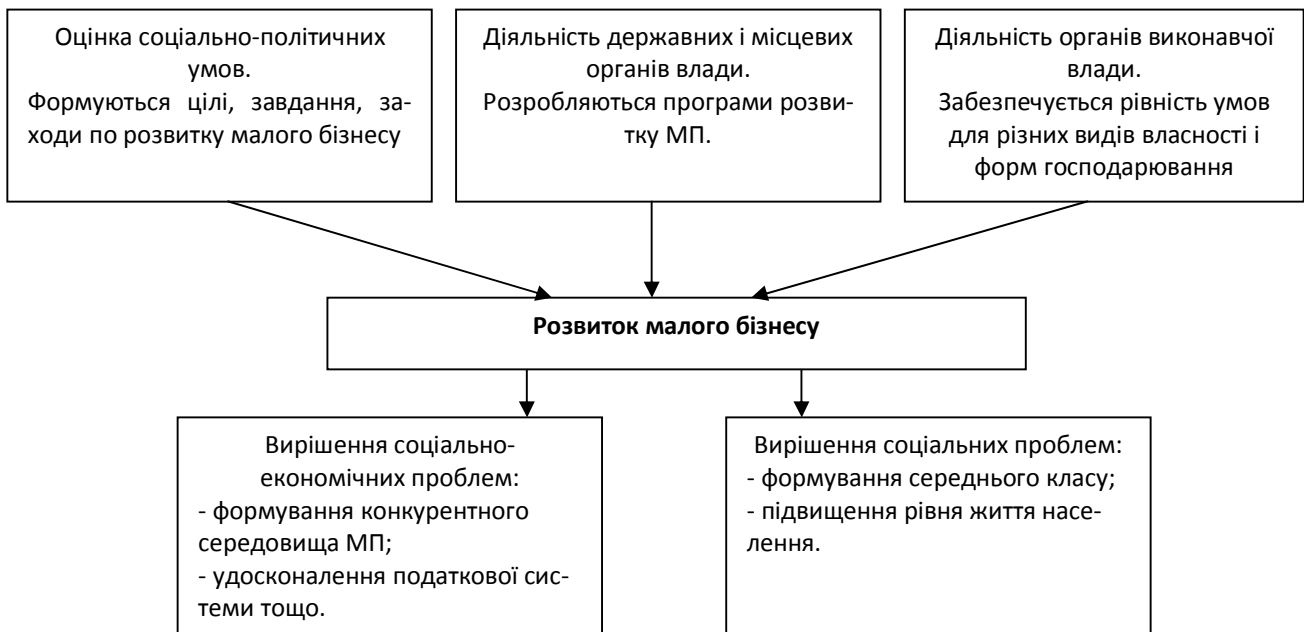

Рис. 2. Концептуальні основи розвитку малого підприємництва в економіці України

Джерело: розроблені авторами

З рис. 2 видно, що основними умовами розвитку малого підприємництва є наявність соціально-політичних і економічних передумов.

До економічних передумов належать:

- забезпечення стимулів для суб'єктів малого підприємництва з метою створення кооперованих і інтегрованих формувань, спроможних конкурувати на ринку;
- створення рівних умов для розвитку всіх видів власності і форм господарювання;
- формування системи банківських послуг для даного сектора економіки;
- розробка програм підтримки суб'єктів малого підприємництва;
- формування і розвиток інформаційної інфраструктури на базі сучасних технологій;
- створення системи страхування МП та інших послуг.

До соціально-політичних передумов належать:

- розробка комплексу заходів зі зниження безробіття;
- розробка адресних соціальних заходів щодо підтримки малозабезпечених слоїв населення;
- забезпечення рівного доступу сільським і міським мешканцям до об'єктів соціальної інфраструктури та ін.

Практична реалізація концепції розвитку малого підприємництва повинна проявлятися через пошук інвестиційної діяльності. Це означає, що повинно бути забезпечено збалансованість інтересів населення і держави, фінансового і реального секторів економіки, тобто створені необхідні передумови для ефективних інституціональних перетворень.

Винятково важливим завданням у зв'язку з цим є створення системи державної підтримки малого підприємництва і сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій. Необхідна цілісна системна методологія розвитку малого підприємництва, а також контроль за використанням коштів на розвиток цього сектора економіки.

Крім загальнодержавної підтримки, потрібна активізація процесу формування інфраструктури малого підприємництва на місцях, на регіональному рівні, зокрема, організація і сприяння розвитку бізнес-інкубаторів, технопарків, бізнес-центрів. Тут надзвичайно важливим є створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу в пріоритетних для регіону галузях, сприяння в придбанні обладнання, допомога з приміщеннями, фінансова підтримка, надання гарантій по кредитах комерційних банків для малих підприємств, введення податкових пільг для малого підприємства, формування позитивного образу підприємця і багато чого іншого. Досвід показує, що досить ефективним також може виявитися співробітництво місцевих органів законодавчої і виконавчої влади з громадськими об'єднаннями підприємців.

Можна виділити ряд пріоритетів, які можуть реально забезпечити розвиток підприємства.

Великі промислові підприємства могли б виступати організаторами малого промислового підприємництва шляхом організації технопарків, в межах яких можливо надання малому бізнесу виробничих потужностей, устаткування, технологій, кадрів тощо.

Посилення інвестиційної активності. Зараз інвестиції здійснюються по декількох напрямках: державне фінансування в рамках цільових програм, фінансування з місцевих бюджетів, кредитування закордонними організаціями, амортизаційні відрахування.

При наявності настільки великої кількості каналів фінансування, інвестиційний клімат не можна назвати сприятливим. Причин цьому багато, зокрема, такі: кожен з каналів діє самостійно, і вони в сукупності не представляють єдину, скоординовану систему; є великі складності як при формуванні джерел капіталовкладень, так і при практичній реалізації останніх.

В якості негативного фактору у розвитку підприємництва варто визнати нестабільність прийняття законів і підзаконних актів по оподатковуванню. Їх часта зміна викликає у підприємців непевність, позбавляє можливості вести справу з перспективою, порушує плани. Тому варто було б установити, що існуюча на період реєстрації підприємства система оподатковування не може бути змінена протягом ряду років, якщо нові законодавчі акти погіршують попередні умови господарської діяльності.

Висновки. На наш погляд, під розвитком малого підприємництва варто розуміти такі трансформаційні перетворення, які сприяють забезпеченню розвитку економіки країни і підвищенню рівня життя населення.

Мале підприємництво має величезний потенціал, що дозволяє йому зробити ривок уперед в інтересах поглиблення реформ і підйому української економіки шляхом різкого збільшення числа малих підприємств. Однак існує цілий ряд негативних факторів, які стримують процес розвитку малого підприємництва в Україні. Це податковий пресинг, ускладненість системи оподатковування, труднощі збуту продукції вітчизняних товаровиробників у порівнянні з імпортом через цілу низку причин, недостатність стартового капіталу, труднощі з матеріально-технічним оснащенням малих підприємств, висока орендна плата за виробничі приміщення і офіси, практична неможливість одержання кредитних ресурсів, недостатність інвестиційних (особливо венчурних) компаній в економіці, обмеженість об'єктивної інформації про динаміку і кон'юнктуру ринку, на якому малому підприємству доводиться функціонувати, адміністративні перешкоди, тиск з боку кримінальних структур та інші фактори.

На підставі викладеного можна зробити наступні висновки:

- потрібна активізація процесу формування інфраструктури малого підприємництва на місцях, на регіональному рівні;
- одною з проблем, що гальмує розвиток малого бізнесу, керівники багатьох підприємств та фізичні особи підприємці називають недолік кредитно-фінансових ресурсів;
- проблемними зонами економічної діяльності держави сьогодні є відсутність необхідних законів і постанов, не завжди адекватна якість політичних документів, невиконання прийнятих указів, законів, постанов;
- необхідно забезпечити зацікавленість підприємців у розширенні своєї діяльності, що у свою чергу, буде вести до підвищення рівня добробуту суспільства;
- політика в галузі малого бізнесу на місцевому рівні повинна здійснюватися в різних формах підтримки, сприяння, стимулювання, регулювання ділової активності, спрямованої на подальший розвиток підприємницької діяльності на основі всебічного урахування місцевих умов, особливостей, і носити при цьому комплексний, добре збалансований і довгостроковий характер;
- для розвитку підприємництва необхідна цільова державна підтримка.

Отже, вважаємо, що сьогодні в Україні вкрай необхідні заходи, спрямовані на стимулювання розвитку малого підприємництва і його підтримку.

Перелік посилань.

1. *Підприємницькі мережі в торгівлі: Монографія / за ред. Н.О. Голошубової – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 344с.*
2. *Дивеев-Кириленко О. Р. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в Україні: монографія / Дивеев-Кириленко О. Р.; М-во освіти і науки України, Терноп. нац. екон. ун-т. — 2-ге вид. випр. і доповн. — Т. : ТНЕУ, 2013. — 255 с.: іл., табл.*
3. *Камишникова Е. В. Дослідження впливу розвитку малого бізнесу на формування конкурентного середовища. / Е.В. Камишникова // Маркетинг: теорія і практика. — Луганськ, 2013. — № 19. — С. 73-77.*
4. *Камушков, О. С. Розвиток малого та середнього бізнесу у світі / О. С. Камушков // Вісн. Акад. мит. служби України. Сер.: Економіка. — 2013. — № 1. - С. 130-134.*

5. Лех, Г. А. Світовий досвід розвитку підприємств малого бізнесу. / Г.А. Лех // Науковий вісник. — Львів, 2011. — Вип. 21.15. — С. 224-229.
6. Орлова В. О. Малий бізнес в Україні: сучасний стан, тенденції розвитку та стратегічні вектори модернізації: монографія / В. О. Орлова; М-во освіти і науки України, Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. — Донецьк : Сх. вид. дім, 2013. — 528 с. : іл., табл.
7. Державна служба статистики України. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
8. Мареніченко, В. В. Механізми реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах інтеграції України до Європейського Союзу / В. В. Мареніченко // Вісн. Акад. мит. служби України. Сер.: Держ. упр. — 2013. — № 1. - С. 48-53.
9. Мацелюх, Н. П. Розвиток форм і методів кредитування малого та середнього бізнесу / Н. П. Мацелюх, О. М. Унінець // Екон. часопис - XXI. — 2013. — № 9-10. - С. 38-41.
10. Піхняк, Т. А. Організаційно-економічний механізм державного управління підприємствами малого бізнесу: світовий досвід та уроки для України. / Т. А. Піхняк // Науковий вісник. — Львів, 2012. — Вип. 22.2. — С. 270-275.
11. Клеткіна, М. О. Проблеми малого бізнесу в Україні та шляхи їх вирішення. / М.О. Клеткіна // Матеріали III Всеукраїнської заочної наукової конференції «Актуальні питання сучасної економіки». — Умань, 2011. — Ч. 4. — С. 39-42.

Стаття надійшла: 28.10.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

УДК 338.45
L 950

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Федорович І.В., к.е.н., доцент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Анотація: стаття присвячена одній із основних проблем сьогодення – проблемі подальшого функціонування газотранспортної системи України, яка виконує дві основні функції: забезпечення природним газом внутрішніх споживачів, а також його транзит до країн Західної та Центральної Європи. За останні роки у зв'язку з недостатнім фінансуванням щорічних програм з реконструкції і технічного переоснащення газотранспортної системи її технічний стан викликає велике занепокоєння – значна частина магістральних газопроводів є зношеними. Зважаючи на те, що газотранспортна система є однією з найважливіших галузей національної економіки, функціонування якої приносить відчутні відрахування до Державного бюджету, її існування забезпечує Україні не тільки статус газової транзитної держави, а й є однією з основних складових національної безпеки. Саме тому пошук шляхів підвищення ефективності функціонування газотранспортної системи повинно входити до складу стратегічних завдань національної економіки України. Метою статті є дослідження шляхів подальшого реформування та модернізації ГТС України за умови стабільної ситуації в державі та наявності необхідних фінансових ресурсів з метою забезпечення її ефективного функціонування. Кожен з напрямів реформування газового сектору вимагає розв'язання таких завдань: створення нормативно-правової бази реформування та функціонування ГТС, що відповідає потребам структурної перебудови галузі та вимогам з адаптації національного законодавства до норм і стандартів ЄС; остаточне вирішення питання реструктуризації українських боргів за спожитий російський газ; розробка та реалізація диверсифікаційних проектів постачання газу з нових джерел, не пов'язаних з постачанням газу через Росію; інституціоналізація конкурентного ринкового середовища в газовому секторі України; мінімізація соціального навантаження на газовий сектор, що є умовою наступного вивільнення внутрішніх ресурсів для розвитку; розв'язання проблем соціального захисту населення та усунення загрози перетворення газового сектору на ще одне джерело соціальної напруженості; проведення в газовому секторі України ефективної приватизації; лібералізація цінової і тарифної політики; забезпечення сприятливого податкового режиму і т.д.

Ключові слова: функціонування газотранспортної системи, реформування, модернізація, фінансові ресурси, ефективність функціонування, газотранспортна система.

Постановка проблеми. Сьогодні, енергетична безпека будь-якої країни об'єктивно вважається тим фактором, який визначає рівень конкурентоспроможності національної економіки цієї країни, забезпечує їй можливість "рівноправної" участі в процесах глобалізації та інтеграції, що, в результаті, "гарантує" економічну безпеку цієї держави.